

DATOS IDENTIFICATIVOS

Estudos lusófonos I

Materia	Estudos lusófonos I			
Código	V01G400V01982			
Titulación	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua de impartición	Outros			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Baltrusch , Burghard			
Profesorado	Baltrusch , Burghard			
Correo-e	burg@uvigo.es			
Web	http://www.facebook.com/estudos.universidadevigo			
Descrición xeral	Introdución aos aspectos fundamentais da historia, da lingua e da literatura en Portugal e Brasil até á fin do Romanticismo. Trátase de adquirir un coñecemento e unha comprensión básicas tocante aos desenvolvementos e ás correntes máis importantes da historia das literaturas e culturas lusófonas (portuguesa e brasileira) a través de textos literarios, obras audiovisuais, música, entre outras. Leranse e comentaranse obras e/ou excertos de obras literarias seleccionadas dos ámbitos portugués e brasileiro. O obxectivo consiste en comprender, saber relacionar e saber analizar de xeito crítico os principais desenvolvementos literarios e culturais en Portugal e no Brasil até meados do século XIX a partir do comentario e da interpretación de textos literarios e outros fenómenos culturais.			

Competencias

Código	
A1	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A2	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A5	Que os estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacitación do estudantado para que adquira coñecementos lingüísticos e literarios.
B4	Mellora da capacidade de comunicación en español, galego e portugués en diferentes contextos profesionais, traballando as destrezas de comprensión e expresión orais e escritas.
B6	Ser quen de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar á contorna propia na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
B9	Posuír as habelencias de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando de xeito autónomo baseándose nos coñecementos adquiridos e no uso das novas tecnoloxías.
B10	Integrar coñecementos e poder desenvolver un proceso de comunicación sólido a partir dunha información que, aínda que sexa incompleta, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas ao proceso comunicativo.
C3	Coñecemento da literatura galega, española e portuguesa.
C16	Coñecemento da historia dos países da Península Ibérica.
D2	Comunicación oral e escrita na lingua materna.
D3	Coñecementos xerais sobre a área de estudo (lingüística, linguas galega, española, portuguesa, latina, literaturas, tecnoloxías, estudos culturais)
D6	Capacidade de xestionar a información.
D7	Apreciación da diversidade e a multiculturalidade.
D8	Habilidade para traballar de forma autónoma.
D9	Capacidade crítica e de autocrítica.

D10 Capacidade de análise e síntese.

D11 Capacidade para manexar a bibliografía consultada e para citala axeitadamente.

D12 Respecto pola ética profesional e, en particular, pola propiedade intelectual.

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer e entender aspectos fundamentais da historia en Portugal e no Brasil até o Romanticismo.	A1 A2 A5	B6	C3 C16	D6 D7 D8 D9 D11
Coñecer e entender aspectos fundamentais da evolución lingüística en Portugal e no Brasil até o Romanticismo.	A1 A2 A5	B1 B4	C3 C16	D2 D3 D6 D7 D8 D9
Coñecer e entender aspectos fundamentais da evolución cultural e da historia da literatura en Portugal e no Brasil até o Romanticismo.	A1 A2 A5	B6 B9 B10	C3 C16	D3 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12

Contidos

Tema	
Lingua Portuguesa	Elementos xerais de evolución da Lingua Portuguesa. Aspectos do contacto de linguas no Brasil.
Estudos culturais e aspectos da historia de Portugal e do Brasil desde o século XII	Elementos de historia da Idade Media, da Época dos Descubrimentos, do Renacemento, do Barroco, da Ilustración e do Romanticismo. Elementos de formación das identidades culturais. Sobre os mitos e culturemas a través dos séculos. Colonialismo e xenocidio no Brasil. Elementos das culturas indíxenas no Brasil.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	8	10	18
Traballos tutelados	0	30	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	5	9
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10
Estudo de casos/análises de situacións	23	22	45
Presentacións/exposicións	11	22	33
Cartafol	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Organización interna da materia. Información bibliográfica. Introdución ás ferramentas dixitais. Temas e organización dos traballos tutelados e doutros exercicios.
Sesión maxistral	Os principais temas da materia serán introducidos a través dunha serie de exposicións maxistrais por parte do profesor en lingua portuguesa.
Traballos tutelados	Cada estudante realiza ao longo do período lectivo un traballo de proxecto escrito, dirixido polo profesor, sobre un tema relacionado coa literatura e/ou cultura da lusofonía.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias, filmes, seminarios, etc. relacionados cos contidos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O estudantado resolverá unha serie de exercicios de forma individual, cuxas solucións serán entregues ao profesor para corrección.

Estudo de casos/análises	Leranse textos de diferentes xéneros procedentes de ámbitos e épocas seleccionados da Lusofonía e de situacións o estudantado terá que informarse sobre o seu contexto. Os textos serán lidos e preparados de forma individual e despois comentados nas aulas.
Presentacións/exposicións	Cada estudante realizará unha exposición oral de 15-20 minutos sobre un tema relacionado coa Lusofonía, cuxa preparación será dirixida polo profesor.
Cartafol	

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A orientación dos traballos tutelados realizarase a través de tutorías individualizadas. En certos casos poderán realizarse tutorías en grupo.
Presentacións/exposicións	A orientación das exposicións orais realizarase a través de tutorías individualizadas. En certos casos poderán realizarse tutorías en grupo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos tutelados	Avaliaranse a estrutura, metodoloxía e contidos dun traballo escrito de aproximadamente 10 páxinas con introdución, parte principal, conclusión e bibliografía, seguindo as normas do TFG. Un primeiro borrador enviarase ao profesor en formato Open Office ou Word na primeira semana de decembro. A entrega definitiva do traballo é na primeira semana de xaneiro. O traballo pode ser redactado en lingua portuguesa ou galega (indicacións específicas para o alumnado Erasmus atópanse en "Outros comentarios").	40	A5 B6 C3 D8 C16 D11
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliarase a calidade das intervencións nas aulas e as realizacións de eventuais exercicios, como tamén a participación noutras actividades da materia.	30	A2 B6 C3 A5 B9 C16 B10
Presentacións/exposicións	Avaliaranse a estrutura, metodoloxía e contidos dunha exposición oral en lingua portuguesa, de aprox. 20 min., acompañada da documentación correspondente. As exposicións orais realizaranse ao longo dos meses de outubro, novembro e decembro (indicacións específicas para o alumnado Erasmus atópanse en "Outros comentarios").	30	B1 C3 D2 B4 C16 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

As clases desta materia impartiranse en lingua portuguesa, podendo as/os estudantes responder en lingua portuguesa ou galega.

A exposición oral debe ser realizada en lingua portuguesa.

Os traballos escritos poden ser redactados en lingua portuguesa ou galega.

Avaliación continua e avaliación única

As/Os estudantes deberán escoller a principio de curso ou un sistema de avaliación continua (*cf. supra*) ou un sistema de avaliación única. Recoméndase optar polo primeiro.

A condición para ser avaliada/o de forma continua será a asistencia regular ás aulas.

Tanto na avaliación continua como na avaliación única, a copia ou o plaxio penalizarase cun suspenso (nota numérica: 0) na proba correspondente.

No caso da avaliación única hai que aprobar todos os procedementos avaliadores para poder calcular a media final.

Quen opte pola avaliación única será avaliada/o ao final do primeiro período na data indicada no calendario oficial de exames do centro da seguinte forma:

1. cun exame escrito que abranguerá todos os contidos fundamentais da materia indicados no dossier que se distribuirá a principios do cuadrimestre;
2. cun exame oral individual, no cal as/os estudantes deberán debater co profesor temas relacionados coas lecturas obrigatorias.

Cada unha destas 2 partes da avaliación única contará un 50% da nota final e será necesario aprobar ambas para poder aprobar toda a materia.

Os mesmos criterios de avaliación única aplicaranse no segundo período das actas (xullo).

A data do exame de avaliación única (tanto para a parte escrita como para a oral) é aquela recollida no calendario oficial de exames da FFT.

En todo caso, recoméndase a asistencia ás aulas e ás titorías e a consulta regular dos espazos virtuais da materia na plataforma TEMA e no BLOG e Facebook asociados, mesmo que non se siga o sistema de avaliación continua.

Alumnado semi-presencial

Ao alumnado semi-presencial ofréceselle unha titoría semanal. Para quen teña a oportunidade, recoméndaselle asistir regularmente a estas titorías.

En todo o caso, o ensino semi-presencial require unha disciplina importante de autoestudo seguindo as indicacións do profesor e o uso imprescindible da plataforma FAITIC dende o primeiro día de clases.

Quen se incorpora a este sistema a partir das últimas convocatorias de matrícula, debe contactar inmediatamente co profesor e recuperar pola súa conta os temas xa impartidos desde setembro.

A avaliación continua do alumnado semi-presencial implica a realización dos exercicios disponibilizados polo profesor a través da plataforma FAITIC, dentro dos prazos indicados, como tamén a asistencia a un 50% das titorías específicas previstas.

Estes exercicios inclúen a realización dun traballo escrito idéntico ao do alumnado presencial, e unha serie de exercicios que compensarán a exposición oral e a participación nas aulas do modo presencial.

Quen non pode realizar estes exercicios dentro dos prazos, ou non pode asistir a un 50 % das titorías específicas, terá que realizar os exames escrito e oral da avaliación única (*cf. supra*).

Aviso importante para o alumnado de intercambio (Erasmus):

O alumnado Erasmus poderá participar nas aulas en lingua castelá e realizar a exposición oral nesta lingua.

Tamén pode realizar, de forma excepcional e tras a correspondente consulta co profesor, o traballo escrito en lingua inglesa, francesa ou alemá.

Con todo, o alumnado Erasmus debe dispor dun coñecemento pasivo de lingua portuguesa suficiente para poder ler textos literarios e para poder seguir unha exposición académica en lingua portuguesa.

Por iso, non se recomenda ao alumnado de intercambio que non teña como mínimo un nivel de B1 en lingua portuguesa matricularse nesta materia.

O ensino de literaturas e culturas lusófonas na UVigo diríxese a un alumnado que ten o galego e/ou o castelán como lingua materna e que parte de coñecementos históricos e literarios previos destas culturas, de maneira que a progresión é rápida.

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía dos textos literarios de lectura obrigatória será disponibilizada no inicio do curso.

Bibliografía passiva de referencia (selecção)

1. Histórias da literatura

AAVV 2002. *História da Literatura Portuguesa*. DVD-ROM. Porto: Porto Editora.

Bosi, Alfredo 1999. *História concisa da literatura brasileira*. São Paulo: Cultrix.

Ferreira, João Palma 1985. *Literatura portuguesa: história e crítica*. Lisboa: Imprensa Nacional - Casa da Moeda.

Lopes, Óscar / Saraiva, António José 2010. *História da Literatura Portuguesa*. Porto: Porto Editora.

Moisés, Massaud (ed.) 1989. *História da Literatura Brasileira*. 5 volumes. São Paulo: Cultrix.

Picchio, Luciana Stegagno 2004. *História da Literatura Brasileira*. Lacerda / Nova Aguilar.

Reis, Carlos (1993 e segs). *História crítica da literatura portuguesa*. 9 vols. Lisboa: Verbo.

2. Dicionários e enciclopédias

Cristóvão, Fernando (dir. e coord.); Maria Adelina Amorim, Maria Lúcia Garcia Marques, Susana Brites Moita 2010. *Dicionário temático da lusofonia*. Lisboa: Texto Editores.

Coelho, Jacinto do Prado (dir.) 1992. *Dicionário de literatura: literatura portuguesa, literatura brasileira, literatura galega, estilística literaria*. 5 vols. Porto: Figueirinhas.

Enciclopédia Verbo das Literaturas de Língua Portuguesa, Lisboa: Verbo 1999.

Silva, Maria Beatriz Nizza da (coord.) 1994. *Dicionário da História da Colonização Portuguesa no Brasil*. Lisboa / São Paulo: Verbo.

3. Manuais de auto-estudo

Buescu, Maria Leonor Carvalhão 1990. *Literatura Portuguesa Medieval*. Lisboa: Universidade Aberta.

____ 1992. *Literatura Portuguesa Clássica*. Lisboa: Universidade Aberta.

Laranjeira, J. L. Pires 1995. *Literaturas Africanas de Expressão Portuguesa*. Lisboa: Universidade Aberta.

Reis, Carlos (coord.) 1989. *Literatura portuguesa moderna e contemporânea*. Lisboa: Universidade Aberta.

Ribeiro, Maria Aparecida 1994. *Literatura Brasileira*. Lisboa: Universidade Aberta.

4. Sobre a literatura em língua portuguesa na internet

Projeto Vercial de Literatura Portuguesa

[Lista de autores disponíveis](#)

[Lista de obras disponíveis](#)

Letras & Letras

Estudos lusófonos (blogue da cadeira)

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estudos lusófonos II/V01G400V01984

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Língua portuguesa III/V01G400V01981

Materias que se recomenda ter cursado previamente

História: História das culturas ibéricas/V01G400V01201

Idioma moderno: Língua portuguesa I/V01G400V01105

Língua portuguesa II/V01G400V01303

Obras principais das literaturas galega e lusófona/V01G400V01304

Outros comentarios

Convém que o alumnado se habitúe ao longo do quadrimestre a ler/oír/ver notícias da actualidade e da cultura em língua portuguesa em medios de comunicación tanto portugueses, brasileiros como tamén africanos lusófonos.

Portugal:

<http://www.publico.pt/>

<http://visao.sapo.pt/>

<http://visao.sapo.pt/jornaldeletras>

Brasil:

<http://www.estadao.com.br/>

<http://brasil.elpais.com/?cp=3>

<http://revistacult.uol.com.br/home/>

África lusófona:

<http://www.buala.org/pt>

Televisión:

<http://rtp.pt/>
Radio:
<http://www.tsf.pt/>
